

ANTİK ÇAĞ

Müzik insanlarda henüz sözel bilinç ve dilin gelişmediği dönemlerden itibaren başta iletişim, sonra da sanat olarak insan hayatında önemli bir yer edinmiştir. Müzik ile insanlar kendilerini ifade, haberleşme ile ve avlanmada bin yılı aşkın gelenek geliştirdiler. Günümüze tınları ulaşmasa da arkeolojik bulgular antik toplumlardaki izleri bizlere aktarıyor.

Müziğin beşiği Mezopotamya, Mısır, Hindistan ve Çin'deki topluluklara dayanır. Antik Yunan mitolojisine göre baş tanrı Zeus, bellek tanrıçası Mnemosyne ile 9 günlük bir kaçamak yaşamış ve bu gecelerin her biri için Mnemosyne'den birer kızı olmuştur. Zeus'tan olma bu peri kızlarının her birine 'Müz' (Muse veya Latince Musa) adı verilmiştir. Bu peri kızlarının her biri bir bilgi veya sanatın koruyucusu olarak anılırlar. İlham perisi kavramı da Müz'lere dayanır (İngilizce'de ilham perisi, 'muse' olarak geçer). Müz sözcüğü etimolojik olarak, akıl, düşünce, yaratıcılık yeteneği gibi anlamlara gelen "men" kökünden gelmektedir.

Müzik adı da buradan gelmektedir. Antik Yunan'dan kalma resim-heykel ve o devirle ilgili kaynaklar incelendiğinde müziğin tanrısı Apollon Tanrılar Meclisinde lir çalıp diğer tanrıları eğlendirirken Müz'ler de ona yardım ederken gösterilirler. Ezgiler söyleyen Müz'lerin adları hemen hemen her şiirde geçer, fakat kendilerine ait bir destanları yoktur. Müzleri isimlerini ve ilgili sanat alanlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Euterpe, flüt (müzik)
- Erato, korolu-lirik-aşk şiirleri
- Kalliope, destan-epik şiir
- Kleio, tarih
- Melpomene, tragedya
- Polymnia, kutsal şiirler
- Terpsikhore, dans
- Thalia, komedya
- Urania, Gök bilimi

Yaklaşık 4500 yıl önce yüzlerce müzisyen Mezopotamya'daki Sümer şehir devleti "UR" da dini ayinlerde, devlet törenlerinde hükümdarlara, rahiplere eşlik ediyorlardı. Az sayıda günümüze ulaşan telli çalgı Sümer "lir" en eski çalgılardandır. Sümer ve Asur kabartmalarında Mısır çalgılarına ek olarak bağlama türünde saplı çalgılara rastlanır. Flüt, lir, arp, kamış

DB Didem
Mülayimsi
Argüden
Acarkent
Rotary Kulübü

MEZOPOTAMYA LİRİ
Yükseklik: 1,06 m

düdükler ve davullardan sonra ortaya çıkan trampetler ortak çalgılardır.

Mısır'ın eski, orta ve yeni krallık adı verilen dönemlerinde gelişmiş bir dans kültürü olduğunu, özellikle kadınların şarkı söyleyerek dans ettikleri belgeleniyor. Mısır'da zenginlik esnasında çalgı çalmak kahraman erkeklerle değil, nazlı ve zarif kadınlara yakışır mantığıyla hep kadınlardan oluşan topluluklara rastlanıyor. Mısır'da kullanılan çalgılar arasında sistrum, üçgen arp, çitara, def ve davul bulunuyor.

Hint geleneklerine ise kutsal vedalar olarak bilinen Hindu metinleri M.Ö 1500 civarı ortaya çıkıyor. Hindistan cevizi ağacı ve bambudan yapılan telli çalgı "ravanatha" günümüze ulaşan bir çalgıdır. Çift taraflı davul "mridangam" Hint mitolojisine göre boğa-tanrı Nandi tarafından çalınırdı. Hala Hint klasik müziğinde kullanılan Sir ve Tabla da dahil olmak üzere birçok çalgının kökeni bu zamanlara dayanır. Hintlilerin en eski geleneksel çalgısı "Vina", armudi gövdeli mızrapla çalınan bir çalgıdır. Üfleme çalgılardan en ilginç 'ramsinga' adlı büyük bir borudur. Oldukça ağır olduğundan tavana asılarak çalınırdı.

Çin tarihinde ilk dönemlerden itibaren zil ve taşların büyük önemi olduğunu görüyoruz. Çin müziğinin sakinlik içerisinde seyreden müziğe ani ses patlamaları ve tekrar sessizliğe uzanan efektler günümüze kadar ulaşmıştır.

Antik Yunan filozofları müziğin evrenin doğasını kavramak için vazgeçilmez olduğuna inanırlardı. Mesela efsaneye göre Pisagor bir demirci atölyesinde çeşitli boylardaki materyallerin çekiçlerin vurması sonucu çıkardığı seslerden etkilenmiş olması sonucu deneyler yapmıştır. Telli bir çalgı olan "monochord" ise üzerinde tellerin uzunluğu ile çıkan sesler arasındaki sayısal oranı hesaplamış ve müzikal uyumu nasıl etkilediğini savunmuştur. Antik Yunan'da müzik çok ciddi bir işti ve bütün iyiliklerin kaynağı olarak görülüyordu. Her toplumsal olayın kendine ait bir müziği ve kendi arasında belirlenmiş sıkı kuralları vardı. Müzikteki her bir mod'un (makamın) farklı etki bıraktığının farkındalardı. Bu etkiye Ethos (karakter) deniyordu ve bu makamlardan tedavi ve tıp amaçlı da yararlanıyorlardı. Pisagor ve Platon'un felsefi çalışmalarından yola çıkarak müzik ve matematiğin ayrılmazlığına şahit oluyoruz. Gerçekten de eğitimciler müzik ile

Mısır'da zenginlik esnasında çalgı çalmak kahraman erkeklerle değil, nazlı ve zarif kadınlara yakışır mantığıyla hep kadınlardan oluşan topluluklara rastlanıyor.

ilgilenmenin matematiksel düşünmeyi geliştirdiğini gözlemliyorlar.

Müzik sanatı üç ayrı düzeyde incelenir.

Alt düzey: Musica Instrumentalis - İnsan sesinin ve çalgıların duyurduğu müzik.

Orta düzey: Musica Humana - Hem fiziksel hem de ruhsal olarak yorumlanan beden ve ruh arasında ayna olan müziktir.

Üst düzey: Musica Mundana - Gökyüzünün müziğidir. Yunan mitolojisinde gök cisimlerinin hareketlerini " kürelerin müziği" olarak tanımlarlar. Bu müzik insan kulağı tarafından algılanamaz olmasına rağmen evrenin armonisinin temeli olarak adlandırılır.

Farklı kültür ve ezgileri anlamlandırmak, dünyanın farklı köşelerinden insanlarla dil bariyerini aşarak iletişim kurabilmek ve sanatın ruhumuzu okşayan yönlerini keşfetmek için müzik dolu günler dileklerimle...

Gelecek yazı: Orta çağ'da müzik